

Per a què serveix la història?

Per:

Joaquim Ullan Martorell

“I per això és fonamental, abans de penetrar en una obra historiogràfica, conèixer-ne el marc històric” (Pagès, 1990, pàg.44). Aquesta afirmació no per òbvia, deixa de ser extremadament transcendent, especialment quan el mateix autor ens adverteix que la història és la conjunció entre el present de l'historiador i el passat viscut pels protagonistes d'una època concreta i així doncs, l'historiador s'enfronta a un passat que tracta d'entendre des del seu present. La cultura i llengua nacional com a elements conformadors d'una manera específica de veure el món, la ideologia i l'adscripció a una determinada classe social, són elements principals que poden condicionar aquesta relació entre el passat i l'historiador.

Per en Pelai Pagès, una de les eines fonamentals de l'ofici, és la capacitat d'allunyament de l'historiador, del seu present i dels vicis adquirits.

History is, in its essentials, the science of change. It knows and it teaches that it is impossible to find two events that are ever exactly alike, because the conditions from which they spring are never identical.

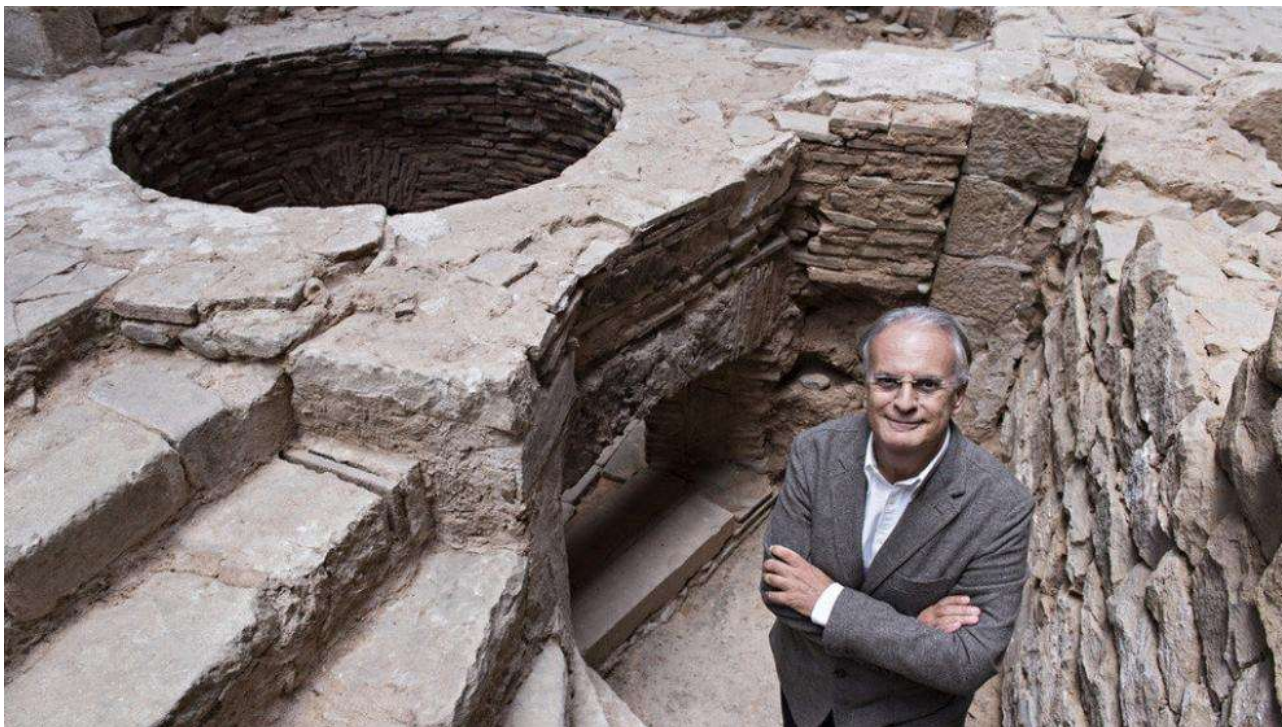
— Marc Bloch —

AZ QUOTES

Autors francesos del segle XX, com en Marc Bloch, en Lucien Febvre o en George Duby, impulsors de la història econòmica i social o dit d'altra manera, la història total, ens mostren en alguns dels seus diversos articles, característiques molt definides d'aquella generació que va provocar un tomb en el camp de la historiografia. Així, mentre per a en Marc Bloch, “*El bon historiador s'assembla a l'ogre de la llegenda. Allà on ensuma carn humana, aquí sap que hi ha la seva presa*” (Bloch, 1958, pàg.57), en una clara mostra de la passió per l'ofici que ell mateix professava i que considera necessari per a dur a terme aquesta tasca, per a en Lucien Febvre, l'arrelament a un territori, al seu paisatge i a la seva història, és l'eina fonamental per al desenvolupament de l'historiador: “*Aquella fou la meva 'ànima de paper'*”. Junto a ella, mi alma campestre y rústica: la tierra fue para mi la otra maestra de historia.” (Febvre, 1975, pàg.6-7).

Tots ells, amb una perspectiva de la història molt més moderna que els seus antecessors, deixen enrere una historiografia exclusivament política i de les classes dominants, integrada per dates i personatges importants i obren aquesta ciència a un àmbit molt més multidisciplinari. “*Cal recórrer assíduament a investigacions auxiliars d'arqueologia i geografia agrària, fins i tot demanar ajuda a la botànica i a la pedologia*” (Duby, 1999, pàg.5-6).

Amb aquesta filosofia, una societat és un element viu i per conèixer les seves circumstàncies i la seva evolució, cal submergir-se a la història i desgranar-la en els diferents elements que la conformen, tal com fa un gran expert en la societat barcelonina de finals del segle XVII i principis del XVIII com és l'Albert Garcia Espuche, per a qui, “*... sense entendre cada un dels arbres que el formen, no serem capaços de comprendre el bosc*” (Garcia, 2010, pàg.17).

Albert Garcia Espuche, a les restes de la Barcelona de 1714 (El Born Centre Cultural)

Amb tot, la forta adscripció de l'historiador a un territori o a una classe social, pot influir en el fet que la seva ideologia contameni el conjunt del seu treball. No en va, “... *hi ha historiadors en què la història i la política tenen una relació íntima i es manifesten com a militants d'una manera de fer història molt compromesa ...*” (Corral et al., 2006, pàg.106). Aquesta relació pot arribar a conduir l'autor, a una mala interpretació del seu paper envers la història, i convertir-lo en una mena de creador de realitats paral·leles. L'afirmació de Manuel Anxo-Murado, historiador i periodista expert en manipulació de la història, no deixa dubtes: “*Des d'aquest punt de vista, el passat no és l'explicació del present, n'és la justificació*” (Murado, 2013, pàg.13), i no en va, “... *si el present és susceptible d'adulteració, el passat no està exempt de contenir falsedats malintencionades*” (Mayolas, 2016, pàg.15).

Indefectiblement, història i política van massa lligats de la mà, i l'historiador sovint oblida el seu paper de periodista del passat per convertir-se en un “*generador d'opinió*” d'aquest passat. Per en Fontana, “... *la història aconpleix per al grup la mateixa funció que la memòria per a cada individu, que és la de donar-li un sentit d'identitat que el fa ser ell mateix i no un altre ...*” (Fontana, 2004, pàg.179). En aquest sentit la història és un caramel per a les classes dominants. Si

la història és un dels elements nuclears que conformen una societat, amb la seva reinterpretació podem provocar un canvi de direcció en l'enfortiment i cohesió d'aquesta.

Aquest “*sentit d’identitat*” que esmentava en Josep Fontana, és el que en molts moments de la nostra història li ha faltat al nostre país. L’ombra d’una historiografia castellana dominant que s’alimenta de la nostra, i el pes d’una historiografia dirigida des de l’Estat que gestiona un discurs oficial que impera arreu, ha deixat durant molt de temps, orfe l’imaginari propi fins al punt de tenir una societat amb greus deficiències pel que fa al coneixement dels seus orígens i de la seva raó de ser. Ara més que mai, cal tornar a picar pedra. “*A la base de tot se situa de nou la investigació de les fonts primàries, l’autèntica matèria primera del coneixement històric*” (Ruiz-Domènec, 2000, pàg.19). Tornant de nou a les fonts, aplicant ciències multidisciplinàries a les investigacions que ens permetin una major apertura a la realitat, i donant-li a la història el caràcter d’element fonamental per encarar el futur, és com redescobrirem el que som i d’on venim.

Fa alguns anys, rellegint llibres i llibres d’història medieval que s’amuntegaven al capdamunt del meu escriptori, vaig comprendre que la història és com aquella tradició oral que es transmet de pares a fills i que mitjançant els filtres que inexorablement ha de travessar, acaba arribant-nos totalment deformada. Per moments, tenia la sensació d’escoltar les veus de personatges mítics, reclamant justícia històrica. Reivindicaven la seva veritat. Per això vull ser historiador, per a fer justícia i donar la veu als protagonistes de la història.

L’historiador té l’obligació d’utilitzar totes les eines al seu abast, de la manera més productiva per a la realització de la seva tasca, però hi ha una que és insubstituïble: el rigor. Els fets són fets, i les interpretacions ja són una altra història.

BIBLIOGRAFIA

- BLOCH, Marc (1958). “La historia, los hombres y el tiempo”. A: *Apología por la historia, o el oficio de historiador*. México: FCE2001. Pàg.53-57.
- CORRAL, José L., GARCÍA, Carmen, NAVARRO, Germán (2006). “Hacerse historiador y como hacerse”. A: *Taller de historia. El oficio que amamos*. Barcelona: Edhasa. Pàg.95-118.
- DUBY, George (1999). “Advertència”. *Economia rural y vida campesina en el Occidente medieval*. Barcelona: Ed. Altaya. Pàg.5-10.
- FEBVRE, Lucien (1975). “Prologo”. A: *Combates por la historia*. Barcelona: Ariel. Pàg.5-11.
- FONTANA, Josep (2004). “De què serveix un historiador en temps de crisi?”, . *DDAA, Mirades al segle XXI*. Vic: Eumo. Pàg.173-193.
- GARCIA ESPUCHE, Albert (2010). “Introducció”. A: *Barcelona 1700*. Barcelona: Ed. Empúries. Pàg.7-21.
- MAYOLAS, Pep (2016). “Pròleg”. *València, capital de les Espanyes i seu dels Reis Catòlics*. Barcelona: Ed. Llibres de l'Índex. Pàg.9-23.
- MURADO, Miguel-Anxo (2013). “La espada de Pidal”. A: *La invención del pasado. Verdad y ficción en la historia de España*. Barcelona: Ed. Debate. Pàg.11-17.
- RUIZ-DOMÈNEC, José (2000). “En la encrucijada”. A: *Los rostros de la historia*. Barcelona: Península. Pàg.11-23.
- PAGÈS, Pelai (1990). “El historiador y la historia”. A: *Introducción a la historia: epistemología, teoría y problemas de método en los estudios*. Barcelona: Barcanova. Pàg.43-71.